

اصول و مبانی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری

(گاربست رویکردهای نوین در راستای تحقق توسعه‌ی پایدار شهری)

مؤلف:

افسانه نبوی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

: نبوی، افسانه، ۱۳۴۷
: اصول و مبانی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری (کاربست رویکردهای نوین در راستای تحقق توسعه‌ی پایدار شهری)/مولف افسانه نبوی.

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

موضوع

: اراک: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات واحد استان مرکزی، ۱۴۰۰.

: ۲۴۲ ص.: جدول.

: ۳-۳۶-۵۷۰۲-۶۲۲-۹۷۸

: فیفا

: کتابنامه.

: شهرسازی -- طرح و برنامه‌ریزی

City planning -- Design

توسعه پایدار شهری

Sustainable urban development

: جهاد دانشگاهی. سازمان انتشارات. واحد استان مرکزی

Press Organization Jahad-e Daneshgahi. Vahed-e Ostan Markazi :

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

HT۱۶۶۰

۱۳۱۶/۳۰۷

۱۷۹۷/۷۶ :

اصول و مبانی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری

(کاربست رویکردهای نوین در راستای تحقق توسعه‌ی پایدار شهری)

تألیف: افسانه نبوی

ناشر: انتشارات جهاد دانشگاهی / واحد استان مرکزی

چاپ: ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰

صفحه‌آرایی: مرضیه بابانی

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

۱- اراک- میدان شریعتی- دانشگاه اراک- کتاب فروشی جهاد دانشگاهی

تلفن: ۰۸۶-۳۲۷۸۹۶۹۰

۲- تهران خ انقلاب بین فلسطین و چهارراه ولیعصر جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران

تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵-۶

فروشگاه اینترنتی: www.16book.ir

پیشگفتار

از توسعه تعاریف و مفاهیم متفاوتی توسط صاحب‌نظران مطرح گردیده است و گرچه مفهوم ترقی و رشد، پیشرفت و گسترش از گذشته‌ای خیلی دور در ادبیات اقتصادی و اجتماعی مطرح بوده لیکن واژه‌ی توسعه به مفهوم متداول کنونی آن پس از جنگ جهانی دوم رواج پیدا کرده است. مفاهیم ترقی، تحول، رشد، پیشرفت و گسترش در حقیقت گرچه حرکتی در جهت بهبود اوضاع و شرایط موجود یک جامعه را مدنظر قرار داد اما به نسبت توسعه از معانی و مفاهیم محدودتری برخوردارند. توسعه در مفهوم حرکت به سمت بهبودی و تغییر شرایط از وضع کنونی به شرایطی مطلوب‌تر.

همچنین واژه توسعه‌ی پایدار نیز از اواسط دهه‌ی ۷۰ میلادی و پس از بحران نفتی ۱۹۷۳ بسیار به کار رفته است. امروزه بحث توسعه‌ی پایدار یکی از بحث‌های بسیار مهم و رایج در سطح بین‌المللی است. این مفهوم در ابتدا شاخص‌های زیست‌محیطی را هدف خود تعیین کرده بود. با گذشت زمان این مفهوم به صورت چندبعدی و شاخص‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی را دربر گرفت. پس از مفاهیم توسعه و توسعه‌ی پایدار، مفهوم پایداری در شهر و ناحیه شامل کاهش آلودگی، نگهداری منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازافت‌ها، کاهش انرژی مصرفی، افزایش بیش از حد جانداران مفید در شهر و روستا با ایجاد جامعه‌ی جنگلی و درختان شهری و نواحی سبز، عدم تمرکز شهری و کاهش پراکندگی‌ها، افزایش تراکم متوسط در حومه‌های شهری و شهرهای کوچک، کاهش فواصل ارتباطی، ایجاد اشتغال محلی، توسعه‌ی متنوع مسکن در مراکز اشتغال، توسعه‌ی شهرهای کوچک برای کاهش اتکا به شهرهای بزرگ، ساختار اجتماع متعادل، حمل‌ونقل عمومی و کاهش ترافیک جاده‌ای، مدیریت ضایعات بازافت نشدنی و ... مطرح گردید. در این راستا، رویکردهای متعددی همچون شهر تاب‌آور، شهر هوشمند، حکمروایی مطلوب شهری و ... برای تحقق برنامه‌ریزی و مدیریت اصولی شهرها به‌منظور تحقق توسعه‌ی پایدار شهری در مجامع بین‌المللی ارائه شده است.

با توجه به اهمیت توسعه، توسعه‌ی پایدار و پایداری شهرها (به خاطر افزایش جمعیت روزافزون شهرها و همچنین مشکلات ناشی از آن)، این کتاب در ۵ فصل و به منظور پایداری‌سازی شهرها از منظر کاربست رویکردهای نوین در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها نگاشته شده است.

در فصل اول به کلیات مفاهیم شهر، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، در فصل دوم به اصول شهرهای تاب‌آور، در فصل سوم به رویکردهای شهر هوشمند، در فصل چهارم به بازآفرینی شهری و در فصل پنجم نیز به حکمروایی دانش‌بنیان به‌عنوان رویکردهای اساسی در تحقق توسعه‌ی پایدار شهری پرداخته شده است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۳	فصل اول: مروری بر مفاهیم شهر، برنامه‌ریزی، مدیریت و توسعه‌ی پایدار شهری
۱۳	مقدمه
۱۴	۱-۱- مفاهیم و تعاریف مرتبط با شهر
۱۴	۱-۱-۱- مفهوم شهر
۱۵	۱-۱-۳- ساخت شهر
۱۷	۱-۱-۴- بافت شهری
۱۹	۱-۲- برنامه و برنامه‌ریزی
۱۹	۱-۲-۱- مفهوم برنامه و برنامه‌ریزی
۲۱	۱-۲-۳- فرایند برنامه‌ریزی
۲۱	۱-۲-۴- انواع برنامه‌ریزی
۲۳	۱-۲-۵- مبانی و اصول برنامه‌ریزی شهری
۲۶	۱-۳- مدیریت شهری
۲۷	۱-۳-۱- اهداف مدیریت شهری و شهرداری‌ها
۲۸	۱-۳-۲- وظایف مدیریت شهری و شهرداری‌ها
۲۹	۱-۴- توسعه‌ی پایدار
۳۲	۱-۴-۱- ابعاد توسعه‌ی پایدار
۳۴	۱-۴-۲- اصول توسعه‌ی پایدار
۳۴	۱-۴-۳- اهداف توسعه‌ی پایدار
۳۵	۱-۴-۴- توسعه‌ی شهری پایدار
۴۴	جمع‌بندی فصل
۴۵	فصل دوم: مبانی و اصول شهرهای تاب‌آور

۴۵	مقدمه
۴۶	۲-۱- مفهوم تاب‌آوری.....
۵۵	۲-۲- سیر زمانی اصطلاح تاب‌آوری.....
۵۸	۲-۳- اهمیت تاب‌آوری.....
۶۱	۲-۴- اهداف تاب‌آوری.....
۶۳	۲-۵- اصول تاب‌آوری.....
۶۵	۲-۶- تاب‌آوری فردی.....
۶۶	۲-۷- تاب‌آوری اجتماعی/ جامعه.....
۶۶	۲-۸- تاب‌آوری و پایداری شهری.....
۷۰	۲-۹- رابطه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و تاب‌آوری.....
۷۳	۲-۱۰- رابطه‌ی توانمندسازی و تاب‌آوری.....
۷۴	۲-۱۱- رابطه‌ی مشارکت و تاب‌آوری.....
۷۵	۲-۱۳- رابطه‌ی بین تاب‌آوری، ظرفیت/ ظرفیت تطبیقی و سازگاری (انطباق).....
۷۸	۲-۱۴- اصول دهگانه تاب‌آوری شهرها.....
۸۲	۲-۱۴-۱- چگونگی به کار بستن اصول دهگانه برای تاب‌آور نمودن شهرها.....
۸۳	جمع‌بندی فصل
۸۵	فصل سوم: شهر هوشمند؛ تعاریف، مفاهیم و دیدگاه‌های نظری.....
۸۵	مقدمه
۸۶	۳-۱- مفاهیم و تعاریف مرتبط با شهر هوشمند.....
۸۶	۳-۱-۱- مفهوم شهر هوشمند.....
۸۷	۳-۱-۲- ابعاد و معیارهای شهر هوشمند.....
۹۱	۳-۱-۳- مزایای شهر هوشمند.....
۹۲	۳-۱-۴- فعالیت‌های شهر هوشمند.....
۹۳	۳-۱-۵- فاکتورهایی برای موفقیت شهر هوشمند.....

۹۴	۳-۱-۶- پیش‌زمینه‌های تحقق دولت هوشمند
۹۴	۳-۱-۷- مراحل پیاده‌سازی دولت هوشمند
۹۵	۳-۲- نظریه‌ها و دیدگاه‌های مرتبط با شهر هوشمند
۹۵	۳-۲-۱- نظریه‌ی هیکس
۹۵	۳-۲-۲- نظریه‌ی شکستن فضا
۹۶	۳-۲-۳- نظریه‌ی میچل
۹۷	۳-۲-۴- نظریه‌ی کاستلز
۹۷	۳-۲-۵- نظریه‌ی تافلر
۹۸	۳-۲-۶- دیدگاه انجمن جوامع هوشمند
۹۹	۳-۲-۶-۱- دیدگاه آلبرت
۱۰۲	۳-۳- بررسی تجارب هوشمندسازی شهرها
۱۰۲	۳-۳-۱- بررسی تجارب بین‌المللی هوشمندسازی شهرها
۱۰۸	۳-۳-۲- بررسی تجارب ملی هوشمندسازی شهرها
۱۱۱	۳-۴- آموزش و مهارت شهروندی رکن اصلی برنامه‌ریزی شهر هوشمند
۱۱۲	۳-۴-۱- شهر آموزش‌دهنده
۱۱۲	۳-۴-۲- جامعه‌ی یادگیرنده
۱۱۳	۳-۴-۳- مهارت شهروندی و شاخصه‌های آن
۱۱۵	جمع‌بندی فصل
۱۱۷	فصل چهارم: بهسازی، نوسازی و بازآفرینی شهری
۱۱۷	مقدمه
۱۱۸	۴-۱- انواع مداخله در بافتهای شهری
۱۱۹	۴-۱-۱- انواع روش‌های مداخله در بهسازی و نوسازی شهری
۱۲۱	۴-۱-۲- انواع شیوه‌های مداخله از دیدگاه وزارت مسکن و شهرسازی

۱۲۷	۴-۲- نظریه‌های بهسازی و نوسازی بافت‌های شهری
۱۲۷	۴-۲-۱- نظریه‌ی اصالت‌بخشی (اعیان‌سازی)
۱۳۰	۴-۲-۲- نظریه‌ی محرومیت‌زدایی و راهبرد برنامه‌ریزی اجتماعی
۱۳۱	۴-۲-۳- الگوی پالایش شهری
۱۳۲	۴-۲-۴- راهبرد خودکفایی و خودتنظیمی
۱۳۲	۴-۲-۵- طرح تجمیع
۱۳۳	۴-۳- بازآفرینی شهری: مفاهیم و ابعاد
۱۳۶	۴-۳-۱- تحولات ماهیتی رویکردهای بازآفرینی شهری؛ گذار از نوسازی به بازآفرینی
۱۴۹	۴-۳-۲- بازآفرینی یکپارچه‌ی شهری
۱۵۰	۴-۳-۳- بازآفرینی پایدار شهری
۱۵۵	۴-۳-۴- مدیریت یکپارچه‌ی شهری و بازآفرینی شهری
۱۶۰	جمع‌بندی فصل
۱۶۱	فصل پنجم:
۱۶۱	حکمروایی دانش‌بنیان
۱۶۱	مقدمه
۱۶۱	۵-۱- حکومت و حکمروایی
۱۶۵	۵-۲- نیروهای تأثیرگذار بر حکمروایی شهری (قدرت و قدرت اجتماعی)
۱۶۶	۵-۲-۱- نخبه‌گرایی
۱۶۷	۵-۲-۲- پلورالیسم یا کثرت‌گرایی
۱۶۸	۵-۲-۳- رژیم‌های شهری
۱۷۲	۵-۳- تحول در مدیریت شهری و حرکت به سمت حکمروایی شهری
۱۷۵	۵-۴- مفهوم و اصول حکمروایی خوب شهری
۱۸۳	۵-۵- ماهیت دانش
۱۸۵	۵-۶- انواع دانش